

**ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ И ПРИКЛАДНЫЕ
ИССЛЕДОВАНИЯ: ДОСТИЖЕНИЯ,
ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ
РАЗВИТИЯ**

**СБОРНИК НАУЧНЫХ ТРУДОВ
ПО МАТЕРИАЛАМ МЕЖДУНАРОДНОЙ НАУЧНО-
ПРАКТИЧЕСКОЙ КОНФЕРЕНЦИИ**

www.scipro.ru

**НАУЧНАЯ ОБЩЕСТВЕННАЯ ОРГАНИЗАЦИЯ
ПРОФЕССИОНАЛЬНАЯ НАУКА**

**Теоретические и прикладные исследования:
достижения, проблемы и перспективы развития**

**Сборник научных трудов
по материалам Международной научно-практической конференции**

15 мая 2023 г.

**www.scipro.ru
Москва, 2023**

УДК 001
ББК 72

Главный редактор: Н.А. Краснова
Технический редактор: Ю.О. Канаева

Теоретические и прикладные исследования: достижения, проблемы и перспективы развития: сборник научных трудов по материалам Международной научно-практической конференции, 15 мая 2023 г., Москва: Профессиональная наука, 2023. – 29 с. / DOI 10.54092/9781447680345

ISBN 978-1-4476-8034-5

В сборнике научных трудов рассматриваются актуальные вопросы развития экономики, политологии, юриспруденции, технических наук и т.д. по материалам Международной научно-практической конференции **«Теоретические и прикладные исследования: достижения, проблемы и перспективы развития»**, состоявшейся 15 мая 2023 г. в г. Москва.

Сборник предназначен для научных и педагогических работников, преподавателей, аспирантов, магистрантов и студентов с целью использования в научной работе и учебной деятельности.

Все включенные в сборник статьи прошли научное рецензирование и опубликованы в том виде, в котором они были представлены авторами. За содержание статей ответственность несут авторы.

Электронная версия сборника находится в свободном доступе на сайте www.scipro.ru.
При верстке электронной книги использованы материалы с ресурсов: PSDgraphics

УДК 001

ББК 72

ISBN 978-1-4476-8034-5

9 781447 680345

- © Редактор Н.А. Краснова, 2023
- © Коллектив авторов, 2023
- © Lulu Press, Inc.
- © НОО Профессиональная наука, 2023

СОДЕРЖАНИЕ

СЕКЦИЯ 1. МЕДИЦИНСКИЕ НАУКИ	5
Панкрушина А.Н., Калиничева И.А. ОПРЕДЕЛЕНИЕ ГЕНА ПОЛА (SRY) ПЛОДА ЧЕЛОВЕКА В КРОВИ МАТЕРИ	5
СЕКЦИЯ 2. ФИЛОЛОГИЧЕСКИЕ НАУКИ	12
Жампейсова Ж., Пазылжанова С. СӘУЛЕТ-ҚҰРЫЛЫС САЛАСЫНДАҒЫ ЭПОНИМДЕР	12
Жампейсова Ж.М., Төлен М.Т. ТІЛДЕРДІҢ ШЫҒУЫ ЖӘНЕ ДАМУ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ	17
СЕКЦИЯ 3. ЭКОНОМИЧЕСКИЕ НАУКИ	22
SARAEV A. UNIQUENESS OF AUCHAN’S APPROACH OF ENTERING RUSSIAN MARKET	22

СЕКЦИЯ 1. МЕДИЦИНСКИЕ НАУКИ

УДК 61

Панкрушина А.Н., Калиничева И.А. Определение гена пола (sry) плода человека в крови матери

Determination of the sex gene (sry) of a human fetus in the mother's blood

Панкрушина Алла Николаевна,

доктор биологических наук, профессор, профессор кафедры зоологии и физиологии ТвГУ.

Калиничева Ирина Антоновна,

аспирантка 2 года обучения ТвГУ, направление «Биохимия»
ФГБОУ ВО «Тверской государственный университет», Тверь

Pankrushina Alla Nikolaevna,

Doctor of Biological Sciences, Professor, Professor of the Department of Zoology and Physiology, TVGU.

Kalinicheva Irina Antonovna,

2-year postgraduate student of TvGU, direction "Biochemistry"

FGBOU VO "Tver State University", Tver

Аннотация. В статье авторы рассматривают вопрос определения гена пола (sry) плода человека в крови матери

Ключевые слова: ген – SRY, локусы, дезоксирибонуклеиновая кислота, свободно циркулирующая ДНК плода.

Abstract. In the article, the authors consider the issue of determining the sex gene (sry) of a human fetus in the mother's blood

Keywords: SRY gene, loci, deoxyribonucleic acid, freely circulating fetal DNA.

Введение

Фетальные клетки плода циркулируют в материнском кровотоке, в связи с чем их используют в качестве инструмента для неинвазивной пренатальной диагностики. Начиная с 1990-х годов исследования сконцентрировались на анализе внеклеточной свободноциркулирующей ДНК плода (внДНК), содержащейся в материнской плазме. Первая веха в исследованиях была положена профессором Деннисом Ло и др., которые показали наличие последовательностей Y-хромосомы в плазме беременных женщин с плодом мужского пола. С тех пор продолжают прогрессировать и усложняться анализ и практические методы исследования циркулирующей ДНК плода для неинвазивной диагностики различных заболеваний, а также определения пола и статус резус-фактора плода (Токарева, 2006). Очень низкое количество циркулирующей внеклеточной ДНК в материнской плазме является значительной проблемой, поэтому требуются специальные и оптимизированные методы очистки внДНК из материнской плазмы, а также чувствительные и специфичные методы ее обнаружения.

Идентифицировано более 100 заболеваний человека, наследование которых сцеплено с полом. Примерами таких заболеваний являются гемофилия, гипоплазия надпочечников, мышечная дистрофия. Неинвазивное определение пола особенно актуально в семьях, где оба или один из партнеров является носителем мутации, проявление которой зависит от пола будущего ребенка. В частности, идентификация пола на ранних сроках беременности при наличии в анамнезе у родителей наследственной предрасположенности к врожденной гиперплазии надпочечников позволяет родить здоровую дочь (Баранов, 2015).

ПЦР-анализ в реальном времени широко применяется для определения резус-статуса плода из плазмы резус-отрицательных беременных женщин для выявления несовместимости резус-фактора между матерью и плодом с целью предотвращения возникновения гемолитической болезни новорожденного. В настоящее время профилактика анти-D иммуноглобулином проводится резус-отрицательным женщинам, родившим резус-положительного первенца. Введение в таких случаях метода неинвазивного генотипирования плода с использованием вкДНК предотвращает медикаментозную профилактику. Следует отметить, что определить резус-фактор и пол плода можно и с помощью инвазивных процедур таких как амниоцентез и взятие проб ворсинок хориона. Однако, эти процедуры связаны с высоким риском выкидыша в отличие от неинвазивной диагностики, которая проводится начиная с 9-10 недели беременности и совершенно безопасна как для беременной женщины, так и для будущего ребенка (Сидельникова, 2011).

Цель работы: определение гена пола (SRY) плода человека в крови матери после 9-10 недели беременности.

Задачи:

1. Сравнить методы выделения внеклеточной ДНК плода для определения гена пола (SRY).
2. Оценить влияние срока беременности на идентификацию гена SRY.
3. Изучить влияние массы тела матери на выявление гена пола (SRY).
4. Изучить влияние условий транспортировки биологического материала в лабораторию на результат анализа.

Методика

Экспериментальная часть работы проводилась на базе ООО «Медикал Геномикс» в 2020 году.

Объектом исследования служила венозная кровь 433 беременных женщин со сроком не менее 9 недель гестации для анализа пола. Все данные пациентов были обезличены.

Пробоподготовка

Забор материала для неинвазивного определения пола и резус-фактора плода осуществлялся в три типа пробирок с различным антикоагулянтом. 304 образцы забраны в пробирки типа CPDA, 28 образцов крови в пробирки Cell-FreeDNABCT (Sreck, США) объемом 10 мл. и 19 образцов в пробирки LBgard (Biomatrix, США) на 8,5 мл. Образцы центрифугировали 10 минут при 2048g, при непрерывном охлаждении до +4 °С. После центрифугирования и оседания форменных элементов крови из пробирки отбирали верхний слой плазмы и переносили его в отдельную стерильную пробирку типа «Эппендорф». на 1,5 мл. Плазму повторно центрифугировали 10 минут при 16000g rpf. После повторной открутки отбирали вновь, не задевая белый мутный осадок (лейкоциты) в новую стерильную пробирку типа «Эппендорф». Полученную плазму использовали для выделения фетальной ДНК, остатки отобранной плазмы подвергались заморозке при -23 °С.

Выделение фетальной ДНК

Для выделения циркулирующих нуклеиновых кислот плода из плазмы крови использовались три набора реагентов: ДНК- Плазма-М-50 производителя ООО «ТестГен»; ПРОБА-НК-ФЕТ производителя "ООО ДНК-Технология" и QIAampCirculatingNucleicAcid от производителя «QIAGEN».

Проведение ПЦР

Перед началом проведения ПЦР необходимо провести деkontаминацию рабочего места. Используемые ПЦР реагенты оставляют при комнатной температуре до полной разморозки. Перемешивание осуществляется на вортексе, с последующим осаждением капель. В стерильных пробирках объемом 1,5 мл. приготавливается реакционная смесь, с последующей закапкой в одноразовые стерильные пробирки типа стрип (на один образец используется 4 лунки). Схема раскладки реагентов указана в методических рекомендациях по применению диагностических наборов по идентификации пола. Проведение лабораторной части ПЦР рекомендуется осуществлять сразу после процедуры выделения фетальной ДНК т.к. данное соединение очень нестабильно и находится в маленьких концентрациях (Инструкция «ТестГен» от 02.07.2020»

Статистическая обработка результатов

Обрабатывались данные за 2020 год, производился анализ полученных результатов. Статистическая обработка результатов проводилась с использованием программы Microsoft Excel 2016.

Результаты и обсуждение.

Для сравнения методов выделения внеклеточной ДНК плода при определении гена пола (SRY) было исследовано 10 образцов плазмы женщин на 9-10 неделе беременности. Выделение каждого образца производилось тремя разными наборами для выделения внеклеточной ДНК плода: ДНК- Плазма-М-50, производителя ООО «ТестГен» (Россия), ПРОБА-НК-ФЕТ производителя "ООО ДНК-Технология" (Россия) и Набор QIAampCirculatingNucleicAcid от производителя «QIAGEN» (Нидерланды). Для проведения ПЦР использовался набор «Тест-SRY». Все три используемых нами набора для выделения внеклеточной ДНК показали сходные результаты по следующим показателям: качество очищенной ДНК, времени выделения пробы и время её хранения. Все перечисленные методики хорошо очищают ДНК для дальнейшей амплификации, время выделения примерно ± 4 часа, время хранения 7 суток (хранение при температуре - 4 °C). Однако стоит отметить, выделение фетальной ДНК на спин-колонках и магнитных частицах оказались наиболее предпочтительны для определения пола плода, так как эти методы требуют меньше всего оборудования для их исполнения и более просты в использовании.

При анализе результатов изучения влияния срока беременности на идентификацию гена SRY в фетальной ДНК матери зависимости обнаружено не было. Срок беременности на 9-10 неделях достаточен для определения пола.

Для исследования влияния массы тела матери на выявление гена пола (SRY) проанализированы результаты 217 образцов плазмы крови женщин, у которых был идентифицирован мужской пол плода, при этом нормальную массу тела имели 155 женщин,, избыточную - 51 и недостаточную - 11. Расчет индекса массы тела производился по формуле:

$$\text{Индекс массы тела (ИМТ)} = \frac{m}{h^2}; \text{ где } m \text{ — масса тела в кг., } h \text{ - рост в метрах}$$

Интерпретация значений: ниже 18,5 - недостаточный вес, от 18,5 до 24,9 - нормально, от 25 - избыточный вес.

Рис. 1 Схема индекса массы тела человека

Нами не было выявлено различий между результатами образцов плазмы крови женщин с нормальной массой тела и повышенной, т.е. высокий ИМТ не является противопоказанием к проведению исследования по определению пола и резус-фактора плода (табл. 1).

Таблица 1

Средние значения пороговых циклов (Ct_{cp}) GAPDH (контроль выделения) и SRY в зависимости от индекса массы

Масса тела (ИМТ)	Пороговый цикл Ct_{cp} ($M \pm m$)	
	GAPDH (контроль выделения)	SRY
Избыточная (более 25)	27,26±2,04	35,64±1,90
Недостаточная (менее 16,5)	27,16±1,38	35,58±1,80
Нормальная (от 18,5 до 25)	27,45±1,41	35,19±2,04

В соответствии со следующей задачей нашего исследования изучено влияние условий транспортировки биологического материала в лабораторию на результат анализа по определению гена SRY в фетальной ДНК плазмы крови беременных женщин. Проводилось сравнение результатов 310 образцов, забранных в пробирки CPDA (антикоагулянт: натрия цитрат, глюкоза, лимонная кислота, натрия фосфат, декстроза, аденин) с 10 образцами крови, забранных в пробирки Cell-FreeDNABCTsreck (США) объемом 10 мл. и 29 образцов, транспортировавшихся в пробирках для крови LBgardBiomatrix (США). Все пробирки имеют разный реагент консервации ДНК (состав этих реагентов коммерческая тайна) и различны

по срокам хранения (так например кровь в пробирки Streck может храниться 7 суток, а в пробирке CPDA 2 суток , в Biomatrix – 5 дней).Среди пробирок типа Streck, в 6 образцах идентифицировалось наличие гена SRY. В 19 образцах, транспортировавшихся в пробирках Biomatrix определялся ген SRY. В 192 образцах крови, отобранных в пробирки CPDA определяли ген SRY. При анализе сравнивались средние циклы выхода кривых GAPDH как маркер выхода фетальной ДНК.

В результате исследования, пробирки типа CPDA показали наилучший результат – количественный размер выхода плазмы больше, чем у других пробирок. Срок доставки образцов плазмы в течении двух дней с момента забора крови является наиболее оптимальным для анализа по определению пола, так как качество выделяемой ДНК для дальнейшей амплификации лучше.

Рис. 2 Вид пробирки типа CPDA

1. Выделение фетальной ДНК на спин-колонках и магнитных частицах оказались наиболее предпочтительны для определения пола плода.
2. Было произведено определение пола плода в образцах плазмы крови женщин, находящихся на 9 по 26 неделях беременности. Ген SRY был идентифицирован в 217 образцах (мужской пол), в 216 образцах ген SRY отсутствовал (женский пол).
3. Зависимости определения гена SRY от срока беременности обнаружено не было. Срок беременности на 9-10 неделях достаточен для определения пола плода.
4. При проведении исследования не было выявлено различий между результатами образцов плазмы крови женщин с нормальной массой тела и повышенной, т.е. высокий ИМТ не является противопоказанием к проведению исследования по определению пола.
5. В результате исследования, пробирки типа CPDA показали наилучший результат. Срок доставки образцов плазмы в течении 2-ух дней является наиболее оптимальным для анализа по определению пола .

Библиографический список

1. Баклушинская И.Ю., 2009. Эволюция системы определения пола у млекопитающих // Известия РАН. Серия биологическая. № 2. С. 209–217.
2. Баранов В.С., Айламазян Э.К. Прикладное и фундаментальное направления пренатальной диагностики // Журнал акушерства и женских болезней. - 2012. - Т. 61. - №3. - 54-60 с.
3. Баранов В.С., Кузнецова Т.В. Новые возможности генетической пренатальной диагностики // Журнал акушерства и женских болезней. –2015. – Т. 64. - №2. - 4-12 с.
4. Барков И. Ю. Совершенствование системы пренатального скрининга анеуплоидий плода на основе анализа внеклеточной ДНК крови матери: дис... канд. мед. наук – Москва, 2018.
5. Ген RHD [Электронный ресурс]: Материал из Википедии – свободной энциклопедии: Версия 103866210, сохранённая в 17:51 UTC 12 декабря 2019 / Авторы Википедии // Википедия, свободная энциклопедия. – Электрон. дан. – Сан-Франциско: Фонд Викимедиа, 2019. – Режим доступа: <https://ru.wikipedia.org/?curid=8100357&oldid=103866210>
6. Ген SRY [Электронный ресурс]: Материал из Википедии – свободной энциклопедии: Версия 100581568, сохранённая в 22:34 UTC 22 июня 2019 / Авторы Википедии // Википедия, свободная энциклопедия. – Электрон. дан. – Сан-Франциско: Фонд Викимедиа, 2019. – Режим доступа: <https://ru.wikipedia.org/?curid=2077135&oldid=100581568>
7. Дезоксирибонуклеиновая кислота [Электронный ресурс]: Материал из Википедии – свободной энциклопедии: Версия 113369690, сохранённая в 07:23 UTC 3 апреля 2021 / Авторы Википедии // Википедия, свободная энциклопедия. – Электрон. дан. – Сан-Франциско: Фонд Викимедиа, 2021. – Режим доступа: <https://ru.wikipedia.org/?curid=10889&oldid=113369690>
8. Инструкция по применению набора реагентов для выявления гена RHD плода в крови матери методом ПЦР в режиме реального времени «ДНК-Технология» – У.: ДНК-Технология, – 2017. – 30 с.

СЕКЦИЯ 2. ФИЛОЛОГИЧЕСКИЕ НАУКИ

УДК 81'373

Жампейсова Ж., Пазылжанова С. Сәулет-құрылыс саласындағы эпонимдер

Eponyms in architecture and construction

Санам Пазилжанова,

Сәулет факультетінің 1 курс студенті
Халықаралық білім беру корпорациясы
Ғылыми жетекші

Жампейсова Жанар Мұратбекқызы

Ассоц. профессор
Халықаралық білім беру корпорациясы
Sanam Pazilzhanova,

1st year student, Faculty of Architecture
International Education Corporation

Scientific adviser: Zhampeysova Zhanar Muratbekovna
Associate Professor
International Education Corporation
Almaty, Kazakhstan

Аннотация. Ұсынылып отырған мақала сәулет-құрылыс саласының терминологиясында жалқы есімдерді қолдану мәселесіне арналған. Эпонимдердің пайда болу уақыты, құрылымы және сөздік мағынасы сипатталып, оның жіктелуі ұсынылып, осы бірліктерді анықтау ерекшеліктері қарастырылады.

Тірек сөздер: терминдер-эпонимдер, сәулет-құрылыс саласындағы эпонимдер, жалқы есімдер, мағына.

Abstract. The presented article is devoted to the problem of using proper names in the terminology of the field of architecture and construction. The time of appearance, the structure and dictionary meaning of eponyms are described, their classification is proposed, and the identification features of these units are considered.

Keywords: terms in the field of architecture and construction-eponyms, eponyms, proper names, meaning.

Мақсаты: сәулет-құрылыс саласындағы эпонимдерді анықтау.

Міндеттері:

1. сәулет-құрылыс саласындағы эпонимдердің этимологиясын зерттеу;
2. сәулет-құрылыс саласындағы эпонимдердің құрылымдық түрлерін анықтау.

Зерттеу нысаны: сәулет-құрылыс саласындағы эпонимдер

Зерттеу әдістері: сипаттамалық әдіс; баяндау талдау әдісі.

Эпонимдер лексикология саласында ономастика ғылымында қарастырылады.

Өйткені күн санап ғылымда жаңа ашылулар, құбылыстар дүниеге келуде. Сәйкесінше

оларға жаңа атаулар қою мәселесі туындауда. Яғни, бұл дегеніміз жаңа эпонимдердің пайда болуы деген сөз. Жалқы есімдерден жасалған терминдер және оның қалыптасуы ертеден басталады.

Термин-эпонимдердің ең таңғаларлық тұсы – негізінен замандастарымыздың есімдері мен өткен заманда өмір сүрген ғалымдардың, саясаткерлердің, қоғам қайраткерлерінің есімдеріне негізделуі. Сондықтан эпонимдік атаулар өз заманының «ескертіштеріне» айналады және бұл олардың үлкен құндылығы. Философияда, мысалы, аристотелизм, пифагоршылдық, кантшылдық және басқа да көптеген терминдер тарихты, ғылыми мектептердің өзгеруін көрсетеді.

Кейбір эпонимдік атаулардың пайда болуы жаңа білім саласының пайда болуымен байланысты. Мысалы, химияда алғашқы тең эпонимдік атаулар 18-19 ғасырдың басында жасалған, олар жаңа ғылыми пәннің дамуын, сол кездегі атақты химиктердің есімдерімен (Генри заңы, Дюма әдісі, Дальтон әдісі) жазылған.

Сондықтан аттас атаулардың белсенді түрде қалыптасуы белгілі бір білім саласының қарқынды даму кезеңінде жүзеге асады.

Эпонимдердің өзекті мәселелеріне байланысты көптеген ғалымдар, лингвистер жұмыстарын арнаған. Олардың қатарына Р.Трэхэр, Т. Телужа, Н. Новинская, А. Азимов, Р.В. Филина, Д.С. Лотте, М.Г. Блау, В.Н. Губина, С.Д. Шелова С.Б. Королева, В.М. Лейчик және тағы басқа ғалымдарды жатқызуымызға болады.

Р.В. Филина «эпоним дегеніміз – өзінің құрамында жалқы есім бар терминді айтамыз» деген анықтама береді [1, 2]. В.М. Лейчиктің анықтамасы бойынша «эпонимдер деп құрылымдық элементері ретінде жалқы есім қолданылатын терминдер немесе белгілі бір мәдениет пен ғылым саласындағы тұлғалардың есімімен аталынатын объект, құбылыс, өлшем бірліктерін атайды» [2, 6]. Демек эпонимдер дегеніміз – құрамында жалқы есім (антропоним) кездесетін терминдерді айтамыз. Кейбір ғалымдар зерттеулерінде оларды тіпті «фамильді» терминдер деп те атайды.

Эпонимдер көбінесе антропонимдер мен топонимдерден жасалады. Антропонимдерге мысал ретінде адам атынан шыққан Даун синдромы, Паркинсон ауруы және Альцгеймер ауруы сияқты медициналық эпонимдер, ал жер атауларынан жасалған эпонимдерге Вашингтон шарты, Раратонг шарты сияқты атаулардан жасалған эпонимдер жатады.

Бұл жұмыста сәулет-құрылыс саласындағы термин-эпонимдер ретінде тек антропонимдер, яғни кісі есімдері мен тегі ғана қарастырылады.

Эпонимдердің құрылымын зерттейтін ғалымдардың ішінде Ричард Трэхэр, Тед Телужа, Наталья Вениаминовна Навинская еңбектерінің маңызы зор. Эпонимдердің топтастырылуына стилистикалық құралдармен, соның ішінде метонимиялық жолмен жасалған эпонимдер де эпонимдердің жалпы топтастырылуына ықпалына тигізеді.

Н.В. Новинскаяның эпонимдерді топтастыруы бойынша үшке бөліп қарастырдық:

- 1) Түбір сөзден жасалған эпонимдер;
- 2) Туынды эпонимдер;
- 3) Күрделі эпонимдер [4, 26].

Түбір сөзден жасалған эпонимдер қатарына метонимиялық, яғни ассоциативтік жолмен жасалған эпонимдер жатады. Қарапайым эпонимдер күнделікті өмірде жиі қолданылып, белгілі бір уақыттың өтуіне байланысты тұрмыстық деңгейдегі сөзге айналып кетеді. Яғни, метонимиялық жолмен жасалған эпонимдер антропонимдік қасиетінен толығымен айрылады, сол себепті көп жағдайда кішкентай әріппен жазылады.

Академия – ғылыми ұйым (мекеме, қоғам) – ғылым академиясы, сонымен қатар оқу орны. «Академия» сөзі біздің дәуірімізге дейінгі 380 жылдары Платон құрған философиялық мектепті білдіреді және Афина қаласының маңындағы аттас бақта орналасқан. Бұл аймақ мифтік батыр Академа атының құрметіне аталған (көне грек тілінде Ἀκάδημος, Ἐκάδημος).

Мансард – сәулетші Франсуа Мансартың атымен аталған шатыр типті тұрғын үй (фр. *François Mansard*). Ұстаның ұлы Франсуа Мансарт жүйелі білім алмағанымен, оның сәулет өнеріне деген сүйіспеншілігі мен таланты француз бароккосының ең ұлы шеберлерінің біріне айналдырды. Бір қызығы, кемелдікке ұмтылу оның кәсіби беделіне нұқсан келтірді: егер Мансарт жасалған нәрсеге қанағаттанбаса, ол салынғанды бұзып, оны қайта бастауы мүмкін, сондықтан оны тұтынушылар ысырапшылдық жасады деп айыптады. Сөйтіп, ол Лувр мен Сен-Денидегі король мазарын қайта қалпына келтіру тапсырысынан айырылып, Версальдағы атақты сарайдың құрылысын Людовик XIV өзінің қарсыласы Луи Ливоға сеніп тапсырды. Соған қарамастан Мансард есімі төрт ғасыр бойы ел аузынан түспей келеді.

Силуэт – графикалық техниканың бір түрі, Франция министрі Этьен Силуэттің атымен аталған.

Мавзолей – қабір түрі, ол Галикарнасия патшасы Мавсолдың (Кіші Азия) атымен аталған.

Туынды эпонимдер қосымша жалғану арқылы жасалады. Мысалы, біз сөздіктен – *герметикалық, герметиктер, герметизация* терминін анықтадық.

Герметикалық (мысырлық данышпан Гермес, басқа нәрселермен қатар, ыдыстарды қатты бітеу өнері жатқызылған).

Күрделі эпонимдер қатарына екі сөзден құралған эпонимдер жатады. Алайда, күрделі эпонимдерге стиль, әдіс, есеп, заң, формула және т.б. тірек сөздер арқылы жасалған терминдерді жатқыздық: *Бубнов-Галеркин әдісі, Лагранжа-Ритц әдісі, Буссинеск есебі, Головин есебі, Ламе есебі, Фламан есебі, Эйлер есебі, Гук заңы, Дарси заңы, Кулон заңы, Мор шеңбері, Д.И.Журовский формуласы, Л.Эйлер формуласы, Ясинский формуласы* [5].

Людовиктердің стильдері (Л. XIII, Л. XIV, Л. XV, Л. XVI) – XVII-XVIII ғасырлардағы француз сәулетінің стильдері [5].

Пуассон коэффициенті (ν немесе μ деп белгіленеді) – материал үлгісінің бойлық салыстырмалы деформациясына келденең қатынасының абсолютті шамасы. Бұл коэффициент дененің мөлшеріне емес, үлгі жасалған материалдың табиғатына байланысты. Пуассон коэффициенті мен Юнг модулі изотропты материалдың серпімді қасиеттерін толығымен сипаттайды. Симеон Денис Пуассон (фр. Siméon Denis Poisson; 21 маусым 1781, Питивье, Франция – 25 сәуір 1842, Ко, Франция) – француз математигі, механик және физигі.

Эпонимдердің пайда болу ерекшеліктері:

1. Жаңадан пайда болған дүниелерге немесе заттарға атаулар беру қажеттігі туындайды. Осы кезде заттарға адамның есімдері, жер-су аттары тағылып, эпонимдер пайда болады.

2. Эпонимдердің құрамында көп жағдайда жалқы есім болғандықтан бас әріппен жазылады. Ал метонимизация, яғни ассоциациялану процесі жүргенде кішкентай әріппен жазылады. Эпонимдердің кішкентай әріппен жазылуы үшін метонимия процесі жүру керек және арада біраз уақыт өтуі қажет деп ойлаймыз.

4. Ғылымдағы жетістіктерді бағалау, елеп-ескеру үшін эпонимдер жасалынады. Сонымен қатар эпонимдер мемориалдық қызмет атқарады, яғни затқа антропоним не топонимнің аты тағылып, мәңгілік тарихта атын сақтап қалуға көмектеседі.

Қорыта келгенде, қазақ тіліндегі эпонимдер интернационалды және көп жағдайда бірдей, жуықтас дыбысталап оқылады. Сәулет-құрылыс саласындағы эпонимдер, нақтырақ айтсақ, құрылыс саласындағы эпонимдер физика, механика саласымен байланысты қалыптасқан.

Әдебиеттер

1. R.V. Filina. The whys and wherefires of eponymic terms. An English miniguide to Eponymic terms. Novosibirsk 2011. – 196 p.
2. В.М. Лейчик. Обоснование структуры термина как языкового знака понятия // Терминоведение. – 1994, - №2. – с. 5-16
3. Новинская Н.В. Эпономические названия в составе современной русской терминологии: дисс. канд. дис.наук / Институт русского языка, 1989. – 219 с.
4. Trahair R. From Aristotelian to Reaganomics (a dictionary of eponyms). Greenwood Press 1994. – P. 721
5. Русско-казахско-английский словарь архитектурно-строительных терминов (с толкованием на русском языке). – Алматы – КазГАСА, 2012.

УДК 811

Жампейсова Ж.М., Төлен М.Т. Тілдердің шығуы және даму ерекшеліктері

Features of the origin and development of languages

Жампейсова Жанна Муратбековна

Филол.ф.к., доцент

М.Х. Дулати атындағы Тараз өңірлік университеті

Төлен Мөлдір Тлеужанқызы

КЯ-20-1 тобының студенті

М.Х. Дулати атындағы Тараз өңірлік университеті

Zhampeisova Zhanna Muratbekovna

Candidate of Philological Sciences, Associate Professor

M.H. Dulati Taraz Regional University

Tolen Moldir Tleuzhanovna

Student of KYA-20-1 group

M.H. Dulati Taraz Regional University

Аннотация. Әлем тілдері, соның ішінде қазақ тіл білімінің кезең-кезеңдермен даму үрдісін ғылыми тұрғыда зерттеу толыққанды зерделенбеген. Сондықтан қазақ тіл білімі функциясының тереңдете зерттелуі, оның айтылмаған тың мәліметтердің ара-жігін ашып, қалыптасу жүйесін жете түсіне білу қажет. Бұл тұста ойшыл-ғұламалардың еңбектері мұрындық болды. Соның ішінде әдеби тіл, жазба тіл, тіпті сөйлеу тілдері және олардың бір-біріне деген әсерлерінің зерделенуінің маңызы зор.

Тірек сөздер: тіл білімі, қазақ тіл білімі, тілдің шығуы, субстрат, лингвистика

Abstract. Scientific studies of trends in the development of world languages, including Kazakh linguistics, have not been fully studied. Therefore, it is necessary to study in-depth the function of Kazakh linguistics, the ability to disclose and thoroughly understand the system of its formation. At this time, the works of thinkers-scientists became the first. Including literary language, writing and even spoken languages and their influence on each other.

Keywords: linguistics, Kazakh linguistics, origin of language, substrate, linguistics

Тіл – әр елдің өзінің еркіндігі мен қоғамда үлкен орын алуының бірден-бір көрсеткіші. Қоғамдық ортамызда лингвистиканың сипаты бойынша тілдің өмірде қандай процестер арқылы пайда болуы мен тараптарға сай оның дамып отыруын еңсесі биік ұлт ұрпақтарының білуі абзал. Тіл – адам өмірінің ең басты да, маңызды құралы, негізгі өмір сүрудің басты аспектісі іспеттес. Сондықтан да адамзат өмірі, оның күнделікті өмірде өзінің орындайтын міндеттерінің бәрі де тіл арқылы жүзеге асып отырады. Түркі тілдердің ішінара бір-бірімен ұқсастықтары мен айырмашылықтары, өзіндік ерекшеліктері, олардың бір жүйеге бірігіп қарастырылуы, бір-бірімен тығыз қатынаста болып, тарихи оқиғаларға байланысты жіктеліп, бөлінуі немесе бірігуі бәрі-бәрі де тілдердің қалыптасу тараптарында сипатталады.

Тіл білімінің қалыптасу жолы көптеген тұжырымдарға, ерекшеліктерге, сансыз пікірлер мен әдістерге, толық ашылмаған мәліметтерге, екі түрлі ойларға, жаңалықтар мен қайшылықтарға толы. Бүгінгі күні ғалымдар өзіндік толғамдарды алдыға қойып, ізденіс жасап, тілдердің пайда болуының 2 түрлі анықтамасын сипаттайды. Тіл білімі лингвистика ғылымында өз алдына ресми ғылым саласы болғанға дейін, адамзат өмірінде тілдердің пайда болуы туралы бірнеше пікірлер айтылған. Сондықтан, тілдердің тарихын білудің маңызы зор.

Тілдердің шығуы – күрделі процесс. Оның тұжырымдамалары тек екі проблема арқылы сипатталып отырады. Мысалы: тілдің шығуы; жеке дербес тілдердің шығуы. Бұл екі тұжырымдамалар бір-бірінен ерекшеленеді жіне өзіндік қасиеттеріне сай ажыратылады. Қазіргі таңда көрсетілген мәселелерді бір-біріне ұқсатып, шатастырады. Енді келесі тұста олардың ара-жігін ашатын болсақ, онда біріншіден, адамзат тілі өте ерте заманнан, яғни жануарлар дүниесінен бөлінген тұстан, сонымен қатар алғашқы қауымдық жүйенің пайда болуымен ерекшеленсе, екіншіден, жеке дербес тілдер жүйесі ендігі дәуірлерде шыққан. Бұл, әрине де, тарихи оқиғалармен тығыз байланысты болып келеді. Себебі, қазақ тілі немесе орыс тілінің пайда болуын біз бірінші кезекте тарих, содан кейін лингвистика ғылымдарымен айқындаймыз. Ал алғашқы қауымдық тілдің жетілуін тек тарих пен лингвистиканың сипатымен ғана шектелмейміз. Бұл сол замандасы адамзат санасы, қоғамының дамуымен байланысты. Сондықтан да, бұл екі проблемаларды бір-біріне байланыстырмай, жеке өзіндік мәселе ретінде қарастырамыз. Тілдің алғашқы кезеңдердегі шығуын, сонымен қатар ғылымның басқа салаларымен де сипаттай аламыз. Олар: физиология, антропология, психология және тағы да басқа ғылым салаларын мысалға келтіре аламыз.

Тіл өсімдік сияқты процесте болады, өседі кейін шіриді деген – ғалым Шлейхер. Негізінен *тіл биологиялық құбылыс болып есептелмейді*. 1950 жылы көлемді тіл білімінің зерттеушілері жиналысы өтіп, ғалымдардың жаңалықтарын өз ара дұрыс еместігін дәлелдеді [1, с 72]. Тілдердің заңдылықтарын 2 түрге бөледі: 1. Жалпы, 2. Жалқы.

Жалқы заңдарға: лексика, грамматика, фонетика және тағы да басқалары кіреді. Тіл даму үстінде болса да, оған тұрақтылық қасиеті тән. Түркі тілдерінің дамуы өзгеше түрде өтеді. Қазақ тілінде -лық жұрнағы сөздерге тіркескен кезде сын есім дер қатары және оған абстракті зат есім тудыру қызметі кеңейеді. Тілдердің дамуы әр кезеңде әркелкі. Көптеген жылдар бойы заңдылықтарға сүйенген тілдердің өзгермей, бір жылдың ішінде ауысып кетуі мүмкін. Бұл құбылыс тілдердің ішкі заңдары бойынша дамидынын айтады. Тілдің заңдылықтары қай тарапқа жататындығы жалпы немесе жалқы түрлерімен тура келеді.

Даму кезінде олар біркелкі бола бермейді. Бұл жалпы заңдылықтарға қатысты. Мысалы, тілдің грамматикалық құрылысы өте баяу өткізіліп, тұрақтылығы біркелкі болмауын түсіндіреді. Өзінің аты айтып тұрғандай барлық тілдерге жалпылама болса, оның сипаттары әр тілде басқаша көрініске ие болып тұрады. Синтетикалық тілдердің қатарына ағылшын тілі мен неміс тілін жатқыза аламыз. Ерте кезде бұл тілдер грамматикалық сипаты жағынан жақын болса, қазіргі таңда жағдай мүлдем ауысып, құрылысы алшақтап кетті. Синтетикалық тәсілден аналитикалық тәсілі басымдылыққа ие. Тек неміс тілі ғана өзінің синтетикалық тәсілдің байланысын бойында сақтап қалды. Көптеген салыстырулардың нәтижесінде бұл тіл өткен замандардағы жазба нұсқаларына анағұрлым жақын. Нәтижесінде бір дәуір мен мерзім ішінде шет тілінің құрылысы неміс тіліне қарағанда жылдам қарқынмен өзгерістерге түскен. Сонда тілдердің даму заңдылықтары түрліше. Ол алғашқы кезде формаларға ие болып, кейін ажыратыла бастайды.

Кеңес дәуіріндегі тілдердің тоғысуы, әсіресе орыс тілінің әсері тиді. Барлығы орыс алфавитіне көшіп, қабылдады. Мысалы, асфальт сөзінде ф дыбысы қазақтың төл сөзінде қолданылмайды, алайда күнделікті өмірде асфальт сөзін жиі қолданып кеткендіктен, өзіміздің үйреншікті дыбыстар жүйесіне ұқсап кеткен. Міне, дыбыстардың тоғысып тілдер арасында қарым-қатынасының өзіндік әсері болады. Бүгінгі таңдағы қазақ тіл біліміне сол кеңестік дәуірдегі әсерлердің көрінісі көрінеді. Міндетті сегіз жылдық мектеп оқып бітірген жастардың қазіргі кезде көбіне орыс тіліне араластыра, ғылыми тілде айтқанда екі тілді тоғыстыра қолдануы жиі кездеседі. Алайда, бекітілген жаңа заңдар жүйесі арқылы, мұндай айырмашылық келешекте жойылмақ.

Жастар арасында тілдердің араласуы үйреншікті әңгімелердің бірі болып кетті. Себебі, құпия тілдер қалыптасып жиі қолданыста айтылады. Кеңестік дәуірде де ақын-жазушылардың еңбектерінде «офтық» тіл кездеседі. Бұл құпия арго немесе ұрылардың жаргоны ретінде танылады. Тілі жоқ елдің, өзі де болмайды, көзі де болмайды. Әрқилы дамуына қарай элеуметтік лингвистика немесе социолингвистика пайда болған. Оған тілдердің түр-түрі: диалект тіл, топ, тілдер отбасылары кіреді. Бұның өзі классификацияларға жіктеледі.

Халықтар, ұлттар, түрлі нәсілдер бір-бірімен үзбей қатынас ұстап отырады. Ол бірнеше салада атқарылуы мүмкін. Мысалы, мемлекетаралық байланыс үшін мақсатты саяси, дипломатиялық, сауда және мәдениет тағы да басқа салалары арасында жүреді. Тіл арқылы байланысқа түсіп бір тілден екіншіге, одан үшіншіге элементтеріне ауыса беруі ықтимал. Сол себепті субстрат құбылысын тоғысу процесінде саралайды. Бұл жеңген немесе оған антоним болып келетін жеңілген тілден морфемаларды қабылдайды. Егер тілдер

арасында өзгерістерге ұшырайтын деректер болмай жатса, онда сыртқы әсерлерге назар салынады. Субстрат мәселесін этникадан бөліп, дербес деп қарай алмаймыз.

Тілдік мәселелерді талқылау барысында бірнеше тілдердің өзіндік белгілері бар екенін ажыратуға болады. Көрші жатқан елдердің тіларалық байланысы орнайды. Удмурт және татар тілдері екі түрлі, байланысы жоқ тілдер, алайда бір-біріне әсерелеседі. Марий тілдеріндегі дауыссыз дыбысқа қатаң дыбыстар тіркеседі. Бұл да аффикстердің қабылдауынан жасалады.

Қазақ тіл білімінің тарихи дамуы көптеген нәтижелі жаңадықтарға толы. ***Қазақ тіл білімінің 100 жылдық тарихы бар екен.*** Бір ғасыр ішінде тіл үшін еміреніп, отқа түскен, жалған жаламен айыпталған небір тіл жанашырларының есімдері әлі ел есінде. Қазақ тілі түркі тілдерінің бір тармағы болғандықтан, тарихы да осы түркі тілдерінің дамуымен байланысты. Біз бұны Қашқаридың еңбектерінен басталады деп те айтамыз. Ал екінші жағынан он тоғызыншы ғасырда Ресей елінің тілмаштарының өзіміздің кең байтақ елімізге жасаған экспедициялары арқылы көптеген жаңалықтарға және еңбектерге толы. Мысалы И. Ильминскийдің және М. Мелиоранскийдің еңбектерін айтпасқа болмайды.

Жиырмамыншы ғасырдың бірінші жартысында еліміздің тарландары, алаштың зиялылары қазақ тілі үшін тебіренді. Бұл бәрімізге мәлім. Түрлі алда тосып тұрған қиын кезеңдерді санамен жеңіп өтіп елімізде әліппе, дыбыстардың классикациясын, лексика мен грамматиканы зерттеп толықтырды, тарихқа із қалдырды. Еліміздің абыройы Тәуелсіз болғаннан соң, әрине, мемлекеттік тіл мәртебесіне иелендік. Сондықтан да, өзіміз үшін, болашақ ұрпақтарымыз үшін қазақ тіліміздің тіл білімін зерттеу, оны жадымызда сақтау, ғылыми-теориялық түрде бағалауымыз қажет.

Қазақ елі орыс тілін орыстың ағартушыларынан үйренді. Өзге тілдерді үйренгеніне қарамастан, өз тілін әрқашан алдыға қойып зор қуанышпен құрметтеген. Түркі лингвистикасында қазақ тілі тақырыбы бекерден бекер қозғалған жоқ. Себебі, біріншіден, қазақ тілі «туыстас түріктес елдермен салыстырғанда сөзге шешендіктерімен ерекше көзге түссе» [2, 70 б.], екіншіден, «Ресей үшін Жайықтан Ертіске дейінгі кеңістікте тұрған оның көршілері – қазақтармен қарым-қатынас жасау бәрінен де маңызды болды» [3]. Қазақ тілін зерттеу екі ғасыр бұрын орыс тілінде жүргізіліп отырды. Себебі, сол кездері қазақ тілі шығыс және түркі тілдері тарапынан ғана қарастырылды. Демек, жеке дара тіл білімі болып сол заманнан кейін ғана қазақ тілі делініп жеке пән ретінде қарастырылған. Кеңестік дәуірде қазақ тіліміздің тағылымы орыс тілінде болды. Барлығы орыс тілінде оқытылып, қазақ тілінің ролі аса асқақ болған жоқ-ты. Тек 90-жылдардың соңында ғана қайта қалыпқа келіп, мемлекеттік деңгейге жеткен. Тіл білімі дегенде қазақтың небір мықты лингвисттерінің

есімдері тізіліп тұрады: А. Байтұрсынов, Қ. Жұбанов, С. Аманжолов, І. Кеңесбаев және т.б. ғалымдарды жатқыза аламыз.

Тіл білімінің әрбір салалары бойынша жазылған еңбектер бойынша, қазіргі білім беру мекемелерінде оқушылар білім алып келеді. Ғылыми қойлыда тек өз елімізде ғана емес, жалпы түркі тілдері, түркология саласында маңызды. Тіл білімі бұл көбіне теориялылығымен танымал. Себебі, онда әдіс-тәсілдер, анықтамалар, заңдылықтар мен принциптері бар.

Жиырмамыншы ғасырда болған тарихи оқиғалар барысында тіл білімінің өзінің артықшылықтары иен кемшіліктері болады. Негізгі іргетасын қалаған, қазақтың көрнекті өкілі А. Байтұрсынов. XX ғасырда болған өзгерістерге орай қазағымыздың тіл білімінің даму үрдістерін біз бірнеше кезеңдерге бөлеміз: 1. XX ғ. басындағы тіл білімі. 2. 1940 – 1960 ж. тіл білімі. 3. 1960 – 1980 ж. тіл білімі. 4. 1990 ж. бастау алған қазіргі заман тіл білімі. Бұл бағытты кейде лингвомәдени бағыт деп айтады. Біріншісі енді сауатты жазу орныға бастаған кезең, екіншісі диахрониялық және синхрониялық бағыттар болып есептеледі. Тіл білімінде бұл тарихи және салыстырмалы деп аталады. Дәуір жиілігіне сай тілдердің зерттелуіне қарай бұл терминдер қолданылады.

Қазақ тіл білімінде маңызды тараулардың біріне синтаксис кіреді. Бұл тарауды Нығмет Сауранбаев зерттеген. Құрмаласудың тәсілдерін, түрлерін, даму жолдарын тұжырымдаған. Оның төрт түрлі түрлерін бірін-бірінен ажыратқан. Еліміз Тәуелсіз болып танылған кезде, әлемдік деңгейде аталып басталғанда әрбір азаматымыз өзіміздің нағыз мемлекет екеніміздің белгісі ретінде тілімізбен мақтана алды. Яғни, тіліміз тұрғындарға рух пен жігер беріп тұрушы басты құндылық. Қазіргі таңда қазақ тіл білімінің дамуын шыңға қойып, ол шыңды Ресей елімен теңестіреді. Демек, бұл ғалымдарымыздың арқасында тіл біліміміздің дамуы жоғарғы деңгейге жеткендігін көрсетеді.

Ал ендігі XXI ғасырдағы тіл білімін дамыту үшін, өткенімізді біліп, тілдің пайда болуы мен шығуын зерттеу, оны құрметтеу, биік асуларға жеткізу осының барлығы да талданып, нағыз бағасын алу үшін болашақ жастарға деген үміттің асқақ екендігін көрсетеді.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі

1. Общее языкознание: Внутренняя структура языка. – Москва: 1974.-526с.
2. «Жалпы тіл білімі курсынан лекциялар конспектісі» Байтелиев А. Тараз, 2002.
3. Сауранбаев Н. Қазақ фонетикасы бойыпша этюдтер. Алматы, 1988.
4. Қ.Жұбанов. Қазақ тілі жөніндегі зерттеулер. Алматы: Мемлекеттік тілді дамыту институты, 2010.

СЕКЦИЯ 3. ЭКОНОМИЧЕСКИЕ НАУКИ

УДК 33

Saraev A. Uniqueness of Auchan's approach of entering Russian market

Saraev Aleksei

Graduate Student of Management Institute
Immanuel Kant Baltic State Federal University

Abstract. *This article examines the uniqueness of Auchan's strategy of entering Russian market. While the domestic French market and the countries of Auchan's presence already had a common usage of the format of hypermarkets and «one stop shopping», entering Russian market was a great threat due to a complete lack of popularity of such type of selling, small number of private vehicles and the lack of the representatives of «middle class» in comparison to European countries. However, this study found that a special approach of Auchan based not on real conditions but on the potential of the market led to a boosting popularity of the brand and a great success of the new format which led to a significant change of the retail field in Russia. The methodology used in this article is a mixed-methods approach, including both quantitative and qualitative data. The author analyzed data from various sources: Russian trade laws, scientific articles on retail and the newspaper articles devoted to the topic. This qualitative approach allowed the author to obtain the information of the main features of consumer's behaviour, traits of the approach of Auchan and the main obstacles in conquering the market, while the quantitative approach helped to observe necessary numbers and numeric data to measure the success of the strategy and its impact on the market.*

Keywords: *Auchan, retail industry, Russian marketing, entering new market, marketing strategy, hypermarket format*

After the collapse of the USSR, the Russian Federation went through several stages of transformation of the retail sector, during which it underwent significant changes in various areas, starting from merchandising and the range and variety of goods, ending with a significant change in the standards of service in such sphere. The first and the second stages, which lasted until 2000, were mainly affected by the decline in the standard of living of the population, as well as the reduce of income and a great uncertainty hanging over both ordinary citizens and business representatives(1). The mass dawn of retail trade was mainly represented by the appearance of small shops, food markets, as well as the first discounters, which were necessary for the population that experienced a serious crisis in 1998 and, consequently, a significant decline in the incomes, and had the need in this format. The process of forming the middle class was definitely thrown off.

Period of Change

Crucial changes begin during the third stage of the process, which originates from the early 2000s, when the economic component begins to change(2): international retail giants begin to enter the Russian market en masse: the first IKEA store, METRO Cash and Carry, Auchan, etc. get

---

ready to meet Russian customers; in the meanwhile, many large chains such as Carrefour and Walmart are considering potential starting a business in a new region(3). The key players entering new territory have found a really great popularity on a new market even despite the fact that the first time after opening some of them, for example IKEA, had issues with the goods due to a great fee for the imported goods. Ikea, for instance, paid about 28 per cent of the value which is about 7 times more than an international level(4).

The approximate population of 150 million people, the prospects for a great economic growth, which at the beginning of the 2000s looked fascinating in the eyes of many experts; namely, about 18% of growth from year to year, was accounted(5). Among other benefits, the low income tax created an ideal platform to promote business in the retail sector. In the presence of great opportunities and the volume of potential demand, the market was just beginning to form, and, as the result of it, could not offer the level of assortment and the standards of service that existed in Western countries, and which were brought by the giants of this sphere to an almost perfect state. As a result, cities filled with open markets, discounters and small convenient stores had to change their usual appearance with the support of, at least, regional authorities, who saw foreign investment as a new round for the development of the urban environment and an increase in the standard of living of local residents.(6)

Main Issues

Bright prospects, however, were overshadowed by an unsightly situation in the field of business construction: bureaucratic procedures, which were considered in a negative side due to the tendency for constant changing, regulations on importing goods were the first obstacles to opening companies, which particularly hit some groups of goods, the importation into the country of which was difficult due to the large number of customs duties. It is a rather serious threat that paralyzes the import of its own trademarks, which constitute one of the main advantages over competitors in the retail sector. Looking for new ways of income after reaching success in a domestic market has always been not really easy, though necessary.(7) However in the Russian market it was even more difficult

The strong stratification of the population was the other issue. In fact, the rapid formation of a middle class capable of using the services of foreign giants was reduced to several cities with the largest number of the most affluent citizens, among which Moscow occupies a special place due to being the most affluent and popular for trade city(8). With the entry there the major international players begin their adventure in building business in Russia. Foreign investments, precious for development of the regions(9), encouraged the authorities to offer good locations to such companies.

For retail, however, the main threat was the difference between the economies of developing countries and developed countries, which in this aspect manifested itself in different

---

consumer approaches and preferences in the food market. Despite the fact that in many countries the concept of buying all the necessary products of everyday goods in one place, or one-stop shopping, was met mainly in a positive way, in Russia there was strong resistance to this idea due to habits formed over many years of popularity of completely different formats. Despite a serious reduction in the number of once popular stalls, open-air bazaars, huge closed markets and small grocery stores were still most popular due to wider availability and long opening hours and, most importantly, habits of customers(10).

This was the biggest challenge for the company: in the markets of European countries, consumer habits were very different from Russian ones, which made adaptation to new realities simpler and easier. For a market where literally within the last couple of years the first representatives of such giants as IKEA or METRO Cash and Carry came out, and there was a Seventh Continent from domestic networks operating in a new trade format of hypermarkets, these innovations were alien. Partially, this happened not only due to the foundations formed in society, but also because of the narrow prevalence, as well as in the minds of people from smaller and less affluent cities, in some expensiveness of such places. Such places seemed to be quite attractive for newcomers(11), but, nevertheless, the reputation for being quite expensive was still alive in the minds of the society. The Seventh Continent had a great variety of goods, but due to the pricing policy had a certain target auditory of middle-class and quite affluent people who were able to spend great sums of money on ordinary purchases.

That is why Auchan's strategy to reach the Russian market was aimed not only at gaining popularity of the population by the power of the brand and creating strong ties between it and the consumer, but also at accelerated adaptation of people to the new format, the popularity of which would be the main factor in promoting the brand in the new market.

Features of Hypermarket Format

The main advantages of the hypermarket network in the domestic market are the opportunity to purchase the maximum range of goods in one place at an affordable price, well-developed logistics chains, as well as convenience for car owners: long opening hours, large free parking(12). Transferring this information to the Russian realities, it becomes obvious that many advantages turn out to be practically useless. Since most of the residents do not have private vehicles parking becomes an unimportant factor. Moreover, for that part of the affluent population who has the opportunity to get to the hypermarket by their own cars, the presence of low prices, and the discount approach itself, is not an important criteria for this auditory.

Thus, there is an urgent need to select an individual marketing strategy necessary for the development on the territory of a potentially successful, but difficult to master market. Observing the growth of the middle class and the improving indicators of the economic state of the country, it was possible to draw a conclusion consisting in targeting the target audience consisting of

---

representatives of the middle class with private transport which had to be really massive in the future. However, the real situation showed at least several important obstacles to such an approach: a temporarily excessively low proportion of wealthy people concentrated mainly in several large cities, as well as the total popularity of stores of a completely different segment. While in Europe the trade market consisted of more than 90% of organised activities through stores, in Russia such an indicator was equal to maximum 30%(13).

Auchan's approach

There are many options for action in such cases: starting from the foundation of the market by stores in the format of supermarkets, which will be able to satisfy the basic needs of the population with their assortment, and, moreover, will not break out of the usual picture of the local retail sphere, ending with a wait-and-see position. Since progress does not stand still, and the country is opening up more and more to the world thanks to the growing popularity and accessibility of tourism, undoubtedly, consumer preferences may change after the visit of European countries, and then it is possible to catch an ideal moment to enter the market.

In reality, the situation turned out to be completely different: the company decided to become a pioneer in its field, focusing not on the current situation in society and the retail world, but on the possibilities and prospects of this direction in the Russian market.

The first Auchan hypermarket, which opened in the Moscow region in 2002, is an excellent illustration of the implementation of the marketing strategy created by Auchan to expand into a new market, which has marked a new era in trade. In order to attract the widest possible audience, the needs of different categories of the population were met, as well as the main features that made Auchan popular in its native market were added(14).

The policy of maximum discount, or hard-discount policy, was a great benefit for a wide category of the population who did not have large salaries and were accustomed to the old formats of trade, since they encouraged people to use the new format of stores, which, however, despite gaining popularity, lost potential profits for the business itself. While the format proved to be quite viable in the European market, as a result of the large volume of products purchased by local buyers, who used to get the whole trolley of goods, which was an ordinary shopping habit, in Russia it worked out in a completely different, and harmful for the strategy of the store, way. It was all about the small volume of products purchased by customers. Due to the small margin, the store had a very small profit, while the costs of personnel, logistics and the operation of the premises were high(14).

The reason was far from the buyers' fear of the new format, which was beginning to disappear, but precisely in that small proportion of the middle class who were ready to buy a trolley full of products. In addition to the issue of salaries and total income, the shortage of private transport also acutely affected the business. While in the markets of other countries the problem

of food delivery home was not that essential, in Russia a large volume of purchased products, to which the the company got used, could not be taken away as a result of the lack of cars for most of the population. The problem with transport was only partially solved: the initiative of the free express buses, which first came to the market with the opening of the first IKEA in Moscow in 2000, was soon involved. It proved to be extremely viable, increasing the flow of customers, however it couldn't manage the main issue - the number of private vehicles was still extremely small in comparison to the countries of presence of Auchan. This lack of capacity for the delivery of goods for some time prevented maximum profit, but the situation used to be enhanced with time.

Attracting a more demanding audience of the middle class was facilitated by the format itself, which was just beginning to emerge in the country: quality control of service inherent in an international network and at a high level(14), a large assortment of goods, including company own brands, products imported from abroad, as well as various non-food products (15). The opportunity to purchase a large number of products and take them away by car was also a huge advantage, on which Auchan built its popularity in other countries, making large packing and convenient access to the hypermarket one of the most important components of trade enterprises in different countries. One-stop shopping, despite being new, had to inevitably conquer the market.

Thus, in Russia, Auchan has focused on the potential of the market, and not on the current conditions, which did not show any presence of the stores of this format at all. It was a completely new environment in comparison with European countries where Auchan had the presence, and where it had many competitors in this field coupled with a great popularity of the format. Instead of using a common approach, there was a need to act in a new way - to become a pioneer in a sphere, still extremely uncommon among the citizens of the country.

While a certain layer of worthy competitors was formed in the home market, among which such major players as Leclerc and Carrefour were the flagships, in Russia Auchan has become the originator of this format and one of the market changers, taking a risk, and, consequently, winning thanks to the well-developed marketing campaign and brave decisions, ever-increasing share of the middle class and the popularity of this format in the future, which is seen by gradual appearing of the new hypermarkets by Auchan in Russia (16).

References

1. Shilimanov, M. (2017), Retail market. Main stages of development and trends for postindustrial economy.
2. Valeeva, J. (2022), Development of Retail Chains on the Russian and international Markets in the Context of Globalization, Advances in Economics, Business and Management Research, volume 171

3. Busko, K. (2009), *Wal-Mart registrantes in Russia*. Retrieved: March 10, 2023, from <https://www.kommersant.ru/doc/1101252>
4. Cockburn, P. (2000), Have roubles, want sofa-bed, *The Independent*, April 2000, p. 7
5. FORECAST OF LONG-TERM SOCIO-ECONOMIC DEVELOPMENT OF THE RUSSIAN FEDERATION FOR THE PERIOD UP TO 2030, official document. Retrieved: March 6, 2023, from https://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_144190/
6. Talbi, K. (2002), Premier géant européen à Moscou: Auchan s'installe en Russie, *Le Figaro*, September 2002, p. 5
7. Pankov, V. (2004), Globalization as one of the fundamental trends in the development of the world economy, *The world economy and the service sector – Moscow: MSU, 2004*
8. Sanders, P. (2007), *La grande distribution en Russie, 2007*
9. Suloeva, S. (2000), Foreign investments: improving attraction to the economy of the region - Vladivostok, 2000
10. Subtil, M-P. (2002), Les Moscovites découvrent les hypermarchés, *Le Monde*, 16 December 2002
11. Broadbent, L (2002), Taste of «brighter living», 2002
12. Chen, C. (2021), The Study on the Store Image of Hypermarkets: An Empirical Study of Carrefour, Fe-Amart, and Costco in Taiwan//*International Journal of Asian Business and Information Management (IJABIM) 12(3)/2021*
13. Ishenko N. (2019), 20 years of retail in Russia – from pushers and stalls to modern stores. Retrieved: March 18, 2023, <https://www.vedomosti.ru/business/articles/2019/11/18/816538-20-let-riteila>
14. Roberts, G. (2014), Auchan en Russie : Les raisons de son succès, ses perspectives d'avenir, 2014. Retrieved: January 6, 2023, from https://www.academia.edu/12764939/Auchan_en_Russie_Les_raisons_de_son_succ%C3%A8s_ses_perspectives_davenir
15. Editorial office of Les Echos (2002), Le premier magasin Auchan à Moscou ouvre ses portes ce matin, 2002. Retrieved: January 15, 2023, from <https://www.lesechos.fr/2002/08/le-premier-magasin-auchan-a-moscou-ouvre-ses-portes-ce-matin-697896>
16. Editorial office of LSA (2005), Auchan se déploie en Russie, 2005. Retrieved: January 16, 2023, from <https://www.lsa-conso.fr/auchan-se-deploie-en-russie,8965>

Электронное научное издание

**Теоретические и прикладные исследования: достижения, проблемы и
перспективы развития**

сборник научных трудов по материалам Международной научно-практической конференции

15 мая 2023 г.

**По вопросам и замечаниям к изданию, а также предложениям к сотрудничеству
обращаться по электронной почте mail@scipro.ru**

Подготовлено с авторских оригиналов

ISBN 978-1-4476-8034-5

Формат 60x84/16. Усл. печ. Л 1,2. Тираж 100 экз.
Lulu Press, Inc. 627 Davis Drive Suite 300
Morrisville, NC 27560
Издательство НОО Профессиональная наука
Нижний Новгород, ул. М. Горького, 4/2, 4 этаж, офис №1